

Št. 3

V Celji, dné 20. marca 1893.

Leto II.

† Kanonik prof. Josip Marn.

Za «Vesno» narisal Al. Šubic, akad. slikar.

❧ Dekliške pesni. ❧

I.

Zvesto sem te ljubila
Že dolgo vrsto let
In davno je že vedel
To blebetavi svet.

Jedino tebi bile
Neznane so želje,
Ki jih s solzami moje
Gojilo je srcé.

II.

Pri oknu sem slonela
In v pozno noč bedela,
Pa jasno bilo je nebo
Na njem pa zvezdic sto in sto.

Katera je pač moja,
Katera, ljubček, tvoja?
Mar tvoja bolj blišči —
Za tvojo moja bolj gori?

Urtica.

Doktor Mahàn.

Novelica. Piše Alastor.

Uprav dobro dokončavši studije svoje, nastanil se je doktor Josip Mahan kot zdravnik v malem trgu na Slovenskem. Kakor vsakemu začetniku, godilo se je tudi njemu. Dasi so vedeli uže dobrih štirinajst dnij, predno je došel v trg, njegovo ime, ter govorili o njem vse mo- goče, ostal je prvi čas skôro dan na dan sam, čakajoč v svoji sobi bolnikov. Ni bilo še dolgo, kar si je v živahni domišljji svoji slikal vrstoma vse pri- jetnosti zdravniškega stanú in posla; ali kakor sto drugih, padel je tudi ta uzor. Skôro, da se ga je polastila ča- sih slaba volja. Toda to ni trajalo dolgo, kajti pozabil še ni niti jeden trenotek onih lepih dnij akademične slobode. Kadar si ga videl, odsevala

mu je jasna veselost po lepočrtanem, inteligentnem obrazi. Na čelo usipali so se mu v neredu dolgi, temnočrni lasje, pod istobarvnimi obrvi pa so sijale v svet ponosite, in vender ne- kako sanjavo njegove modre oči. In kakó lepo je pristojalo vse to njego- vemu malo bledemu obličju, ter delalo ga „interesantnim“, kakor se je bla- govolila izraziti gospa sodnikova, mati treh neomoženih hčerâ, o mladem zdravniku! — Pod ostro risanim finim nosom pa so se šopirile krepke brke. In kadar se je po konci vzravnal, ter si zazrl njegovo lepó rasteno postavo, vzdlinil si nehoté: „Lep mož!“

Nekaj dnij po svojem dohodu dal je nabiti nad hišna vrata jednonad- stropnega poslopja, kjer je stanoval,

malo tablico. Tu je bilo napisano z zlatimi črkami njegovo ime. Ko so trški otročaji hiteli po končanem uku hrupno iz šole, postavljali so so v tol-pah pred vrata, in jeli praktično uporabljati naukov, pridobljenih v učinicah. Počasi in neukretno so izgovarjali doktorjevo ime. Pogledal je tudi sem ter tja kdo izmed odraslih po lesketajočih pismenih, a le malokdo obrnil se je v svetišče mladega eskulapa, ki je ob urah, bolnikom odločenih, nemirno in slabovoljno korakal po svoji izbi gori in doli. —

Takó je bilo tudi tisto popoldne, ko se pričenja naša povest. Dr. Mahan ležal je na divanu in dolgočasno in zaspano pušil svojo smodko. Ogledaval je priprosto slikane ornamente na stropu in skušal v domišljiji sestavljati vsakojake podobe iz njih. To igranje pospeševala je poltmina v sobi, kajti oknom do tal so bile zagrnene težke, temno-rudeče preproge, prepletene z dolgimi svetlimi trakovi. Ob jedno šip zaletavala se je muha in motila s svojim brenčanjem tišino. Neznosna poletna vročina in sopar sta vladala po tem prostoru, napojenim z močnim, rezkim duhom različnih zdravil, katere je imel zdravnik nastavljene v veliki omari, stoječi ob steni.

Zdolaj po cesti pridrdral je voz, in kakor je bilo čuti, zavozil je naravnost pred hišo. Takoj na to začujejo se tudi koraki po stopnicah in hodniku, ki je vodil v zdravnikovo sobo. Močno, naglo trkanje vzdigne doktorja Mahana raz ležišče, da stopi k oknu na stran potegujoč temnilne zastore in glasno reče: naprej!

— Dober dan, gospod doktor — veli prišlec, močan mož, srednje velikosti. Malo naprej upognena glava kazala je uže tu in tam kak siv las in dve krepki razi vile sta se vzpo, redno med košatima obrvima do sredine na lahko vzboklega čela. Dvoje motnosivih, v zelenkastem svitu časih vzlesketajočih očij uprlo se je ostro, vprašujoče v mladega zdravnika, kakor, da bi hotelo poizvedeti, bode li kos nalogi, katera ga čaka.

Doktor Mahan hipoma ni vedel kakó naj ga ogovori, kajti malo osupnil ga je tèmnen obraz prihajalčev. Obleka tujčeva ni bila niti kmetska, niti gospodska; tèmno blago, kakor je nosi naš kmet, bilo je šito po nekakem gosposkem kroju. Tudi ni tako neokretno nastopil. In na drugo stran delal je zopet le utis razumnega in premožnega kmeta.

„Gospod doktor“, spregovori tujec, „žena mi je zbolela kar tako na lepem, lomi jo krč, da maha neprehoma krog sebe in je skoro ni moči obdržati v postelji. Grozno jo je videti. Sosedova Mina dejala je, da jo meče, meni pa se ne zdi tako.“

Stori par korakov po sobi.

„Menda ji boste vedeli pomagati, ali ne?“ de po kratkem odmoru in ga pogleda še temneje.

„Videli bomo kaj je,“ odgovori zdravnik. „Kdo pa ste vi in odkod?“

„Janez Klinar je moje pravo ime, no, pri hiši pravijo nam pri Mošnjikovih. — V Hruševem imam posestvo.“

„V Hruševem?“ vpraša doktor Mahan. „Kje je to?“

„Dobro uro z vozom od tod. Pa močno moram pognati. V tem času

pridete namreč moja rjavca; drugi ne privozijo pred pet četrti.

„Ne, ne“, pravi zdravnik. „Vprašam, kje je to selo? To mora pač biti mala vasica, ali ne? Inače bi menda vender ime poznal?“

„A tako“, odvrne Mošnjikov; „ali veste, kje je Studeno? No, dobro četrt od tod po soteski ob potoku navzgor.“

„Natančno ne vem, kje je,“ deje Mahan, „za Studeno vem; pa nič ne de, skoro spoznam vaš kraj. Sedaj pa pojdiva!“

To rekoč vzame droben kovčeg, palico in klobuk, ter zapre vrata za seboj.

Ko prideta pred hišo in se vsedeta v pripravní, svetlo likani voz, potegne Klinar za vajeti in iskra njegova konja spustita se v dir po prašni cesti.

Ko sta pridrdrala mimo farne cerkve, udarila je ura tri. Solnce je žarelo, kakor bi ob ognji stal. Veliki kopičasti oblaki podili so se po nebu in zatemnjevali nekaj hipov solnčne žarke. Na zahodu prehajal je temni ultramarin neba v svinčeno sivo barvo in vrhovi gora so bili zakriti v bele presojne megle. V daljini oglašal se je zamolkel grom, tu pa tam je šinila ognjena strela na motnem obzorji ter užarila robove oblačnih kôp. Vlažen, mlačen veter je pričel pihati, vedno narastajoč in vzdigal v visokih vrtincah smeti in prah po cesti. Visoka pšenica pripogibala je valovito svoja stebela, in vzklanjala jih zopet. Na levi strani ceste vzdigal se je temen smerekov gozd, tu in tam nasajen z brezami ali gabri. Veter igral se je v njihovih trepetajočih listih, da je šu-

melo, kakor bi se penil v bližini mogočni slap.

„Huda ura se bliža,“ opomni Klinar, „in treskalo bo, da bo joj, no, dolgo uže ni bilo dežja.“

„Lahko bi mi na um prišlo, naj vzamem dežnik seboj,“ odvrne Mahan in se ozira po naoblačenem nebu.

„Glejte, kako opleta živina z repom. Pred takim vremenom so komarji in muhe vedno tako silne, uže zjutraj sem opazil, kako so neznosne. In lastavice križajo cesto prav ob tleh.“

Hujše oglašati začel se je grom in zamolklo je odmevalo bobnenje njegovo po bližnjih gorah. Pot je vodila na levi strani preko velikih, širnih ledin, ki so uže tu in tam spreminjale se v močvirnato zemljo. V jarkih in mlakužah, na pol usehlih, na pol napolnjenih z umazano mlačno vodo, dvigalo se je visoko bičevje in vodna resa, in skrivnostno se je lovil veter v njenih ozkih, suličastih listih. Malokoga si videl na cesti, in še ta hitel je pod varno streho. Le močno z mrvo obložen voz, na katerem ste sedeli dve ženski in katerega je spremljal umazan kmet, kričeč nad potnima konjema, vozil je počasi našim potovalcema nasproti.

„Ali dospemo uže skoro?“ vpraša malo nestrpno zdravnik in pogleda Klinarja.

„Takoj, takoj smo doma,“ odvrne vprašanec in pokaže z bičem v ravnilo, ki se je uprav dobro pričela razgrinjati tudi na levi strani. Nekaj hišnih streh pomolelo je izza dreves in malo v stran zvonik majhne cerkve.

„To je Studeno,“ razlaga Klinar, kazoč vasico, dobrih pet streljajev od-

daljeno od mesta, kjer sta se vozila. — „Hruševo zagledava stoprav, ko prideva mimo Studenega in jo kreneva z glavne ceste. To le borovje, glejte, v konci Mlinarjevega vrha, kakor nazivljemo ta gozd, zastira pogled v naše selo.“

Malo pozneje pridrdral je voz mimo Studenega in krenil v stran. Krasna, romantična dolinica ležala je pred očmi. Cesta se je zožila in tu in tam prerastla jo je bohotna trava. Na desno in levo stali so temni sme-rečni gozdi, katerih sveži aroma je

prepajal vzduh tega samotnega kraja. Med njimi pa so se razprostirale bujne trate polne dišečega cvetja, tu in tam pa lepa, bogata njiva. — Tri priproste hišice in nekaj kozolcev vzdigalo se je ob gozdnem parobku v višino. Čist potok žuborel je preko njih med grmovjem in v zadnjem kotiču doline bliščalo se je v daljino belo kmetsko poslopje, kakor se je dalo uganiti takoj, v rokah dobrega, marljivega go-spodarja. Tukaj je obstal voz, prišleca izstopila sta ter odhitela v hišo.

(Dalje prih.)

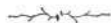

Biseri,

Hej, glasno vam strune milobne doné,
Hej, sučejo brhki se pari!
Kameni premnogi se dragi blesté,
Utrinjajo v lučij se žari! —

Zdé svitli se biseri meni solzé
Deroče po lici prosjaka;
Oj mnogo utešil bi, mnogo gorjé
Blišč kamenov mrtvih veljaka.

M. Č.

Moč spomina.

Ko v žitja urah temnih
Lasti se me obup,
Divja krog mene vihra
Da dušo stresa hrup —

Tedaj, dekle ljubljeno,
Le sam spomin na té
Uteši črn obup mi
Umiri mi srcé.

M. P.

Tožba.

Kje ste dnovi tihe sreče,
Ktere sem užival ž njo?
Kje ste dnovi? ... Vse mi pravi,
Da nazaj vas več ne bo.

Kje so dnovi? Le spomini
Sladki so ostali mi,
A ljubezni srečne dnovi
So prešli, nazaj jih ni!

Jaroslav.

Slovenski narod in velike šole.

Donesek k našemu časovnemu vprašanju.

(Dalje.)

(Piše J. Vencajz.)

I.

Mej vodilnimi načeli vsake trezne, premišljene vlade nahajamo uže od nekdaj — sosebo pa v 18. stoletji — izraženo spoštovanje narodovega jezika v uradnem občevanji. Tako je spoznala tudi naša skrbna patrijarhalna uprava prejšnega stoletja veljavo materinščine v občevanji z narodom in je uže tedaj zahtevala od svojih v slovenskih deželah nastavljenih okrožnih uradnikov, da se priuče „deželno-navadnemu jeziku“.

Še bolj se je utrdilo to prepričanje po završenem izgnanju Francozov iz ilirskih dežel. Veliki upliv francozke vlade na prebivalstvo je nova vlada opravičeno smatrala posledicam spoštovanja narodovega jezika. Vsled tega ustanovila je okoli leta 1816. prve slovenske stolice v Gorici in Ljubljani, katerih posebni nalog je bil duhovščino in uradništvo priučiti slovenščine. Poučevanje v slovenščini se je na to kmalu razširilo po nekaterih vnetih rodoljubih, kakoršni so bili Čop, Globočnik, Krsnik in Martinjak v Ljubljani, Stanič v Gorici, pa Slomšek in Wiery v Celovcu, v širše kroge.

Precej v istem času so se jeli gibat tudi v Gradcu. Uže l. 1780. so hoteli stanovi v učni načrt uvesti slovenščino, l. 1810. pogajali so se zopet z vlado, ki je slednjič l. 1812. — pač tudi vsled ugleda, kateri je užival jezik v sosednji francoski Ilirski —

ustanovila slovensko stolico in jo izročila Primic-u. Odslej se je ohranila ta stolica do današnjega dne, le z razločkom, da se je poslej razdelila v gimnazijsko in vseučiliško.

Tako je ostalo položeno naše šolske prosvete do l. 1848. Tedaj pa se je zanetila narodna zavest sosebo preko Dunaja in Gradca, kjer so slovenski velikošolci in uradniki občevali z drugimi Slovani. Spoznali so, da je prva potreba naroda osamosvojitve šol in se potezali zanje sosebo v „Novicah“. Znamenit je v tem pogledu članek Matija Majarja dne 29. marcija 1848., kjer piše: „Poslanci naši pa naj na Dunaji zahtevajo, da bode nam svobodno v Sloveniji, kadar koli hočemo in kakor hočemo vpeljati po malem v šoli in pisarni naš slovenski jezik“.

Vse se je dvignilo in zahtevalo slovenskih šol. Peticija 44 dunajskih Slovencev kranjskim stanovom vročena zahteva: „naj se ustanove stolice za slovenščino, slovanske jezike in slovstvo“.

Najkonkretnjša pa je bila zahteva kranjskega mesta v točki 15. njegove peticije: „V Ljubljani naj se ustanovi univerza“. To je bila prva jasno izražena zahteva velikih šol. Izročila se je v pretres odboru, a rešili je niso menda nikdar. Pač pa je deželni zbor sklenil takrat, da se ustanovi posebno slovensko učiteljsko izobraževališče, katerega še danes nimamo.

Take in jednake izjave vzbudile so obče zanimanje in provzročile, da se je delovanje v tem smislu nadaljevalo, posebno še mej vseučiliščniki. Dunajski velikošolci so se v „Novicah“ zahvalili Matiji Majerju na njegovem članku in ustavili v knjižico: „Kaj bomo cesarja prosili?“, katero so radi volitev tiskali v 2000 izvodih mej glavne zahteve „ravnopravnost v šoli“. Tedanja graška „Slovenija“ pa je v tamkaj sestavljenem načrtu te prošnje ustavila točko „če mogoče, naj se ustanovi slovenska univerza“. V občin izrazih je isto zahtevala tudi pozneje v Gradcu sestavljena in z 11.000 podpisi podkrepljena prošnja do cesarja, „da bi se slovenščina uvela v šole in urade.“

Mej temi se je tudi ljubljansko dijaštvo vzbudilo. Dne 2. maja sklenili so učiteljstvo ranocelniško in licejski dijaki soglasno peticijo za „slovensko univerzo“, katero je vsprejel z velikim odobravanjem 9 dni pozneje občni zbor dijaški. Rektor dr. Sporer je vodil tedaj vse gibanje.

V državnem zboru je stavil posl. Ulepič meseca septembra enak predlog. Posl. Kavčič pa je šel ob istem času k tajniku za uk in bogočastje Feuchtersleben-u, ki je priznal opravičenost zahteve in imel le zaradi stroškov pomisleke. A posl. Ambrož poizvedel je v finančnem ministerstvu, da bi zaradi denarja ne delali sile! Zanimivo je končno, da je v istem času uže posl. Bučar zahteval tudi slovenska predavanja v Gradcu.

Vlada je na to 5. oktobra obljubila vseučilišče. Z odgovorom na peticijo pa je pozvala „Slovensko druš-

tvo“, da nasvetuje strokovnjake za predavanje državljsanskega in kazenskega prava. Društvo je nalogu ugodilo in nasvetovalo za prvo A. Mažgon-a, za drugo pa dr. Lehmann-a, oziroma namestnikoma dr. Ahačič-a in dr. Haan-a. Zajedno je izjavilo, da bi bilo tudi za medicino dovolj pravnih učnih močij. No, ministerstvo se ni prehitelo, kranjski deželni stanovi pa pomoči niso mogli.

Ker se je v tem pričelo uže novo šolsko leto in so bila vseučilišča še zaprta, prosili so nekateri dijaki za medicinska predavanja v Ljubljani. Isto je prosilo „Slovensko društvo“ s pristavkom, da naj bi se začasno še ne opustila rancoleniška šola. Za jedna pa se je potezalo za nadaljna pravna predavanja o narodnem in državnem pravu. Seveda so bile tudi te prošnje brezvspešne.

Oktoberska vstaja je prekinila nadaljni razvoj ustavnega življenja. Stoprav 22. nov. t. l. sestal se je državni zbor v Kromerizu. Dela se je bilo nakopičilo zelo mnogo in vse zadeve so se reševale le pozno. Tu je stavil zopet dr. Ulepič vprašanje, je-li misli vlada dati našemu narodu vseučilišče ali ne. Zahteva je postala tem nujnejša, ker je Ljubljana izgubila ranocelniško šolo in se je licej združil z gimnazijem v osmorazredni gimnazij.

Stoprav početkom marcija l. 1849. dobila je stvar rejalnejše lice, ko je grof Stadion, Slovencem pravičen in še precej naklonjen mož, obljubil otvortev pravne fakulte v Ljubljani. Priznal je v svojem odgovoru, da je vlada uverjena o koristi in potrebi slovenskega vseučilišča in, da

njeno ustanovljenje zahteva tudi „strogo spoštovanje načela narodne enakopravnosti in enakomernega varovanja vseh interesov.“ Popolna izvršitev načrta pa je bila bajé nemogoča zaradi tedaj še nedovršenega preustroja višjih šol.

S poletnim semestrom l. 1849. začela sta predavati v Ljubljani dr. Lehmann o kazenskem pravu in A. Mažgon o državljanskem zakoniku. Slušateljev imela sta dovolj in vse je kazalo, da je pričetek dovoljen. Kar umrje še v istem poletji Mažgon in vlada zaustavi predavanja.

Državnega zbora ni bilo več — prošnje pa niso kar nič pomagale.

Opetovano se je obrnil mestni zastop ljubljanski o istem času do vlade. Ta mu je odgovorila 11. oktobra istega leta, „da zaradi velikih stroškov mora odložiti vseučilišče, ker se število obstoječih ne more znižati ter ni mogoče vsem željam ustreči.“ Pri tem je ostalo!

V Ljubljani ni bilo več vseučilišča, pač pa so se pričela slovenska predavanja v Gradcu.

(Dalje prih.)

Glasnik.

„Vesna“ in „Rimski Katolik“.

I.

Rimski Katolik priobčil je v 1. št. 1893 obširno kritiko našega lista in obsodbo njegovih tendenc. — Ker so nam od raznih sotrudnikov došle obile razprave, priobčili bomo v naslednjem po možnosti kratko in stvarno odgovor vsem njegovim dokazilom, v kolikor se tičejo lista samega. — Glede na neosnovano napadano čast slovenskega dijaštva, na zlobno podtikanje in na klic po policiji pa (žalibog so to glavna in najpriljubljenejša sredstva dr. Mahničeve polemike) dolžni smo podati pojasnila in odgovor sami. —

„Kdor ima šolo, njegova je prihodnost. Mislimo pa, da resnica tega stavka velja ne le glede nižjih, ljudskih, ampak še bolj glede srednjih in višjih šol. Vse je torej odvisno od tega, kakoršno je razumništvo narodovo. Razumništvo je tako, kakoršno se vzgoja po srednjih šolah. — Visoke šole, vseučilišča določujejo usodo narodovo in tok zgodovinskega razvoja.“ — S temi besedami priznava dr. Mahnič veliko važnost dijaštva,

njegovih naporov in njegovih uzorov. Zato pa potezajo se vedno vse stranke, da si pridobe in zagotove upliv na odgojo mladine, zato imamo vedno boje za šolo in njeno uredbo.

Ta boj kaže se tudi v nasprotnem stališču profesorjev samih. Vsaka stranka pa si skuša pridobiti za se tudi v prvi vrsti vseučiliško mladino, dobro vedoč, da iz njenih vrst izhajajo odločilni faktorji za druževno in politično življenje. Slovenci imamo dve stranki, ki si stojite v brezobzirnem boju nasproti: „klerikalna“ priboriti hoče cerkvenim dostojanstvenikom prvo in odločilno besedo v javnem življenji, „narodno-napredna“ pa se poteguje v prvi vrsti za pridobitev vseh narodnih pravic, ki se nam dosedaj še ne priznavajo ali kratijo. Da pripada ogromna večina dijaštva po svojem prepričanju narodno-napredni stranki je pač prvi povod nekaterim listom, da jo grde in obrekujejo pred slov. svetom. Oni, ki priznavajo vsakemu bogoslovcu ne le pravo, temveč celo dolžnost, udeleževati se javnega življenja, pred vsem politike, in odrekajo

isto pravo velikošolcem, dasi imajo ti po svojih studijah in skušnjah gotovo več sposobnosti za to. Oni, ki vidijo napad na vero, ako se kateremu pregorečemu „ligašu“ očita povsem osebni pregrešek, oni podtikavajo vsemu dijaštvu nezakonita stremjenja, oni žalijo javno čast vsega dijaštva, sklicujoč se na kako istinito ali pa namišljano napako posameznika. Krono vsemu zasluži izvestno dr. Mahnič s svojim spisom v „R. K.“ —

Da je v prvi vrsti ves svoj žolč zлил nad „Vesno“, nam ni neumevno, saj upravitelj list povzročil je, da se dijaštvo slov. bolj zaveda svoje zadače, da se bolj organizuje in uspešneje deluje; da očita listu vso vrsto onih pregreh, koje je staknil v spisih najpriaznejših slov. pisateljev, nam mora biti prej v ponos kot v sramoto; da pa sramoti dijaštvo, da mu očita republikanske tendence, da z iz konteksta iztrganimi citati hoče dokazati to svojo neopravičeno trditev ter pred vsem svetom ožigosati nas kot državi nevarne ljudi — to je tako podlo, da zasluži najostrejši odpor. Edino tolažilo nam je, da je dr. Mahnič isto očital za slovensko narodno zavest prezasluženiim sotskolskim društvom in čitalnicam. — Uže iz tega samega posneti more vsakdo veljavo njegovih trditev. Da pa svet izpozna, kaj hočemo slovenski dijaki, v čem se strinjamo z drugimi slovanskimi, osobito českimi dijaki, v čem jim nasprotujemo v svojem mnenji, uvideli smo potrebo, pridejati prihodnej številki v prilogi naš dijaški program. Ta sam na sebi najbolj ilustruje nezanesljivost in deloma neresničnost, deloma pretiranost M. trditev.*)

Naše stoletje pokazalo je večkrat, da vseučiliška mladina, za vse uzore navdušena, hitreje vzplamti, kot postarni možje, a pokazalo je tudi, da so možje, ki so stali svoj čas na čelu tega gibanja, postali glavni stebri države. Dijaki borili so se v svojih legijah

za svobodo, a po izpovedbi grofa Latourja, tedanjega vojnega ministra, bili so upravi dijaki na Dunaju oni element, ki je z velikim svojim vplivom še vzdrževal red v mestu. *No, danes smo iz onih časov prešli v novo dobo, v dobo ustavne borbe.* Z besedo, dokazi, dejanjem na pravih mestih doseže se s časom več, nego s silo nakrat. Krvavih preobratov več ne bo, ker danes sploh manjka pogojev za boj, a boj bil bi pri sedanjí organizaciji vojaške sile tudi brezupen, barikade brezuspešne. Trditev dr. Mahniča je torej povsem neosnovana, njegovo dvomljenje o dijaški lojalnosti, njegovo očitiranje republikanskih idej pa tako nesramno, da nimamo zanj drugega, kot zaničevalno pomilovanje. *Še živimo v ustarni državi, kjer je zagotovljena prostost vsakemu državljanu, kjer je sveta čast vsakemu posamezniku, in kjer ne vlada in tudi nikdar vladala ne bo slepa strast in brezmejni terorizem jedne same gospodstva željne kaste.* Res, da se je naše dijaštvo v poslednjem času pričelo gibati, ker je uvidelo, da more le delo na znanstvenem in družabnem polju zatreti letargijo v narodnem življenji Slovencev. A gibati se ni jelo med posvetnim dijaštvom na Dunaju in v Gradci najpreje, marveč uže davno prej med bogoslovci v domovini. To gibanje, ki se je započelo po navodilu prednikov, zavzelo je naše bogoslovce do dela v slovstvu in socialnem proučevanju. Enako gibanje pričelo se je po inicijativi članov posvetnega dijaštva samega tudi med nami. Sami izprevideli smo, kaj moremo in moramo storiti. Ni nam bilo treba za to niti „husitskih Mladočehov“ niti „framazonske lože“. Podtikanje teh dveh faktorjev kot voditeljstvo slov. dijaštva je istotako neizmerno nespametno, kakor neizmerno zlobno. A ker je dr. Mahniču glavni princip načelo, da namen posvečuje sredstvo, je umevno — vse.

Kako krivo, kako pretirano in v mnogih slučajih kako povsem neosnovano sodi dr. Mahnič, prepričal se bo slov. svet iz našega odgovora — kar zadeva politično mišljenje in program dijaštva pa razvidel iz priloge. O poštenem nasprotniku pričakovati je, da pripozna svojo krivdo in prekliče napačne trditve ter povrne tako odvzeto dobro

*) Opozarjamo pa tudi uže sedaj na to, da glede ženskega vprašanja dr. Mahnič v „Vesni“ ponatisnenu program nameravanega I. avstr. obč. ženskega zbora po krivici nam pripisuje. Mi ponatisnili smo ga brez vsakega komentara in smo pri poročilu o programu pokrokovnega dijaštva izjavili, da se ne zlagamo s popolno žensko emancipacijo. —

ime, zadosti žaljeni časti. — Kaj bo storil dr. Mahnič pokazala bo prihodnost.

„Vesna“ bila je, pričenši izhajati na željo mnogih slov. akademikov, le uresničenje ideje malega kroga somišljenikov, in imela je tudi med dijaštvom mnogo nasprotnikov. Danes pa stoji za njo slov. dijaštvo v svoji ogromni večini. Kako to? Izprevideli so, da list častno in vredno zastopa interese slov. dijaštva, in mnogi nekdanji njeni nasprotniki postali so najodločnejši privrženci. Zelo se moti dr. Mahnič, ako se tolaži s tem, da je večina dijaštva proti našemu podjetju. Zagotovimo mu, da uprav njegov napad pridobil nam je zopet še nekatere izmed onih, ki dosedaj še niso odločno stali v naših vrstah, a izneveril nam ni niti jednega.

Da stoji „Vesna“ in smelo trdimo, vse slov. dijaštvo z malo izjemo na stališči narodno-napredne stranke, za strogo slovenskim in slovanskim programom, to popolnem priznavamo; a baš to je po mnenju dr. Mahniča naš glavni greh. Ker se torej v principih ne zlagamo, pač ni pričakovati med nami jedinstva. A mi spoštujemo vsako pošteno prepričanje in drage volje priznavamo vsakemu one zasluge, katere si je pridobil. Isto lahko zahtevamo tudi od svojih nasprotnikov. —

Izdajatelj in lastniki „Vesne“.

„Vesna“ in morala.

II.

Nimam sicer še doktorata, francoski tudi ne znam, španske meje istotako še nisem videl, komaj sem slišal o španskih vaseh, — vendar pa drznem se odgovoriti Vam, č. g. doktor, na nekatere odstavke v „R. K.“, ki ste jih napisali proti „Vesni“ in proti slovenskemu dijaštvu, in upam, da se bodeva razumela.

V svojem programu pravi „Vesna“, da stoji na drugem stališči, nego Vi — in Vam gospod doktor to ni po vseči. Stvar pa je lahko umevna in dovolite, da Vam jo pojasnim.

Slovenskemu narodu, čegar preteklost je žalost in beda, čegar sedanost je zasramovanje in zatiranje, porodili so se možje,

katere je štel rod med svoje najboljše sinove, spoštoval njih spomin in slavil njih dela in proizvode.

Tedaj pa ste vstali Vi doli ob bistri Soči. Prav kakor Herostrat, ki je hoteč proslaviti svoje ime, razdejal z ognjem najkrasnejši umotvor svojih rojakov in s tem ovekovečil si svoje ime, jeli ste ravnati Vi. — Zvito in premeteno ste kazali na navidezne napake in hibe, pretiravali resnične nedostatke, dejali, da treba popravljati, in prezidavati sicer pade vse na kup — ponudili ste se za popravljalca in začeli — podirati.

Spominjam se še, gospod doktor, kako so bili nekdanj Vaši stanovski tovariši ponosni na moža iz *svoje* srede. Kolikokrat sem čul: „Tako more čutiti in pisati pesnik-duhovnik, ki ni vezan na nikogar, ki ljubi le Boga in svoj rod“. Prišli pa ste Vi: — „Za Boga! Tako pisarjenje vam ugaja; ta dva moža sta vam uzor pesništva!? Ali ne vidite, da je jeden v svojih tendencah protikrščansk, drugi nesramen!? — Varujte se jih; prvi zaničuje sveti svoj stan, drugi vse; proč ž njima!“ — Za ne dolgo potem odmevalo je iz grl prejšnjih občudovalcev:

„Da, protikrščanska sta, nekatoliška, nesramna“ in ponavljali so Vaše besede. — Zopet drugega pesnika imenovali ste zapeljivca mladine, proroka in priporočevalca spolske ljubezni, učitelja pregrehe — in Vaši privrženci so rekli: „Tako je!“ — — Ni še dovolj, „kräftigere Kost ist nöthig“, povedali ste nam, da je vpeljal Jurčič v slov. literaturo b . . . ; vzeli ste pesnikovo sredstvo za bistvo, jemali iz celote posamezne stavke in dejali: Tak je, glejte ga . . .“

S kratka — ni ga moža, čegar ime je količkaj znano po Slovenskem, ni ga skoro društva, ni ga skoro stanu, kojega bi Vi ne bili napadali in blatili, očitajoč mu vse mogoče in nemogoče pregrehe in napake! —

Vi jedini ste na Slovenskem in nekoliko Vaših privrženec, kateri niste brez greha, brez napake; Vi ste nezmotljivi, pravi katoličan — vse drugo je gnjilo.

In Vi se čudite, da je program slov. mladine, kateri oglašja „Vesna“, različen od *Vasęga*; da ona ne more in *noće* za Vami?!

— Ko ste pa čitali v „Vesni“ naš program, bili smo tudi uže obsojeni.

Ko je prečital nepoučen bralec doli v domovini Vaš spis v „R. K.“ o slov. dijaštvu, tedaj je pač žalostno zmalaj z glavo in tugoval nad pokvarjeno slovensko mladino, ki se vdaje, kakor vi gospod doktor trdite, brez meje najnižjim strastem...

Strmeli bodo naši otc, jokale naše majke in sestre nad sinovi in brati, ki žive v tujih mestih, brez vere, brez Boga, vdani le — vživanju.

Vsaj tako je pisal vелеučeni gospod doktor doli v solnčni Gorici, ki vse v, vse zna, kateremu ni ničesar skritega! — Vi gospod doktor, čitali ste vso „Vesno“; čitali novelico „Za uzorom“ in strah in groza prešinila Vas je. — Kaj pa tudi ne! Tu stoji jasno ko beli dan, da smo akademiki slov. brezverci, fatalisti, pesimisti, nihilisti, katerim je namen — življenje in ženska; vse drugo nas ne briga, —

Gospod doktor, dovolite mi dotakniti se kratko Vaše osebnosti! Vi ste uže v letih, ko se lahko prištevate zrelim možem; skušili ste marsikaj, dobro in slabo toda boja za obstanek Vi niste poznali nikdar. Dobra roka skrbela je za Vas, ko ste bili še kot deček v malem semenišču, prestopili ste v bogoslovje in po prestanih naukih, bili ste uže „eo ipso“ brez skrbij. Nikoli Vam ni bilo treba trkati na vrata tujcev in jim prodajati svojih močij; ni Vam bilo treba požirati očitania, dā, psovki; ni Vam bilo treba prekinjati svojih študij radi ubozega vsakdanjega kruha in se potikati po pisarnah za nekoliko novcev na dan. — Vsega tega Vi niste poznali; — mirno in lahko ste dovršili svoje študije v določenem času.

Ali pa veste vелеučeni gospod, kako se godi dečku, gimnazijalcu? Kmetki stariši ga dādo v mesto, da bode študiral za „gospoda“, kateremu pa ne morejo ničesar dati; — Vam je li znano, kako prezeba in strada mesece in leta, kako se marsikomu slabše godi ko psu, kako si opoludne nekoliko ogreje ude z ostanki ali pa v kuhinji toliko povžije, da živi, — koliko psovki pretrpi od vsake babure?! Ne, gospod doktor, tega Vi niste okusili in neumljivo Vam je, zakaj se mla-

dih src, posebno ako so še od narave občutljiva, polāšča polagoma, nevedoma, nehote brezbriznost, obup; — kako mu ginejo idejali drug za drugim, ko vidi in zre samo bedo in golo življenje proletarijata, bodisi tudi duševnega.

Sicer mu sije up boljše prihodnosti, ali vsakemu to ne zadošča, marsikdo omaga; — tako nastanejo naši fatalisti; redki so, toda — so. Žal! —

V novelici „Za uzorom“ pa nam slika pisatelj mlado bitje, kako životari; pripoveduje nam o žalostnih dogodkih, njegovega življenja; ničesar dobrega še ni okusil mladenič, življenje bilo mu je le trpljenje, bol — in ko jame premišljati svojo preteklost, izgovori v obupnem svojem stanji: „Čemu se pač cepi v mlada srca idejalnost?!... — „Ali veruješ na usodo, na fatum?“... Mar ne veruješ, da je nekaternikom usojeno vedno nesrečnemu biti?“... A on ljubi, — zatō gorje mu pred Vami! Saj Vi negujete platonsko ljubav, dovoljujete ljubiti samo poročenim, ker vsako nezakonsko ljubovanje je smrten greh;“ ne priznavate, da ljubav blaži in zatira — golo čutnost! Ne bom polemizoval z Vami o tem, ker se slepcu zaman predava o mavrici. Samo to rečem: blagor velikošolcu, ki ga ljubi tako plemenito in nepokvarjeno bitje kot je bila Alenka našega junaka! Njena ljubav pazi nanj nalik angelj varuh in njeno čisto srce moli nalik mlada mati za svoj novorojeni biser! — Junak te novelice ni produkt domišlije, temveč je mej nami v resnici tako živel, mislil govoril in delal, kakor ga riše pisatelj. —

Plemenit človek je bil, toda nesrečen in poleg tega še premehkega srca, ki ni moglo prenašati hudih udarcev, — umorile so ga skušnje mlādega življenja. Toda gospod doktor, izvestno nam zopet deklamujete: „Nesreča — ker ni imel vere rimsko-katoliške; ker je bil fantast, brez volje, brez značaja!“ — Odgovarjam Vam samo s citatom: Grau, theurer Freund, ist alle Theorie, und grün des Lebens goldner Baum!

Pisatelj slika nam mišljenje in delovanje jednega dijaka, katerega je življenje privedlo do fatalizma, ker je bil preobčutljiv in mu

je, žal, nedostajalo potrebne eneržije, da bi bil premagal svoje srcé. — Tendencia pisateljeva pa je bila, ravno s slikanjem fatalista *odvrniti mladeniče v jednaci odnošajih od prevelike občutljivosti in pogubne premehkosrčnosti, kažoč jim, kam dovedejo jednaki nazori naravno vsakega.*

Toda Vi, gospod doktor, niste hoteli spoznati tega namena; dà, trdili ste ravno nasprotno in rekli, da nam slovenskim dijakom je ta junak *uzor*, on da izraža *naše* pravo mišljenje. Ostali pa niste pri tem, sli ste še dalje in prišli do sklepa, ki presega vse meje, pozabili ste na dostojnost in resnico pišoč:

„Po vseh teh za učečo se mladež zlatih nauk je pač naravno, da bode Slovincem *kmalu* (sedaj sicer še ne, toda ko ta mladina odraste, kaj ne g. doktor?) prepotraben nauk o — s.“ — Tako piše *slovenski* pisatelj — duhovnik o *slovenskih akademikih*. —

Pa iz česa ste to sklepali? — Iz kratkega odstavka, v katerem se o tej bolezni govori, da bi se tudi nanjo oziralo in svarilo! —

Vi ste duhovnik, Vaš namen je ljudstvo učiti in napeljavati ga k dobremu. Ali pa bodete govorili o samih čednostih, ako hočete doseči ta namen?! Ne bodete li tudi omenjali pregreh, kažoč njih slabe nasledke in nevarnosti? — Ali ne koristi čisto strah več, ko vse opominjevanje?

Ako pa *medicinea*, ki pozna strasti in nagnjenja ljudstva najbolje, ker ima vsaki dan priliko po bolnišnicah (tudi slovenskih!) videti najgrše bolezni in ki vé, da vse to izvira največ le iz nevednosti istega ljudstva, — ako ta pravi, da bi bilo bolje tudi o taci stvareh govoriti, nego molčati, — tedaj pravite: „Zapeljati je hotel ljudstvo; *sam* je tak, sedaj pa hoče še druge okužiti.“ —

Res je, da naše *prosto* ljudstvo tega še — hvala Bogu! — ne pozna; po mestih je pa drugače in od teh se okuži lahko tudi dežela. — Ni li torej bolje *svariti* neukega človeka pred gotovimi osebami in prilikami, nego *molčati*? — Ako Vi, filozof, razpravljate na dolgo in široko „ostudnost“ spolske

ljubezni, li ne sme medicinea kratko omeniti znane bolezni!? — Otrokom in nezreli mladini se pa zdravnik sploh ne daje v roko, (Saj niti svojega lista ne zaupate spodnjegimnazijalcem! — Samó pisati smejo vanj, kaj ne!?) —

Toda Vi, ki ste jedini pristni katolik na Slovenskem, našli ste urno vez in cilj svojim nameram ter udarili z vso Vam lastno brutalnostjo nas slovenske akademike v obraz, odrekajoč nam *vsem*, vsled po *jednem* akademiku izrečenem predlogu, ki je izviral iz *najboljšega* namena, in bil ne le *znanstveno*, temveč tudi *starno popolnoma opravičen*, čast in poštenje! —

Mi slovenski velikošolci, v zavesti svojega poštenja, slovesno in jednoglasno ugovarjamo Vašemu natolcevanju in sumničanju! Nam, ki si od mladih nog služimo skoro izključno sami svoj kruh, katerih marsikdo ne vé, bode li prihodnje dni imel košček kruha, da potolaži svoj glad, katerih marsikdo se ni sramoval niti ročnega dela, da bi dosegel svoj smoter, nam se ni treba učiti od Vas prave vere in zaupanja v Boga, niti morale in poštenja. — Vi sami, seme-niški vodja, učite se resnice in pravicoljubnosti; sramota, nam namenjena, pa padí na Vas!*) —

$x+y$.

*) Ta sostavek došel nam je od slov. akademika, ki je bil lani jeden najhujših protivnikov našemu listu. — (Op. uredn.)

Vestnik.

Slov. fer. društvo „Sava“ določilo je za letošnje velikonočno delovanje čas od 15. marca do 15. aprila. Ker mnogo dijakov v Gradcu in na Dunaji ostane, bodo se shodi vršili le v okrožji ljubljanskem, gorenjskem in v onem raznih krajev. Sedaj pripravlja odbor potrebno, da o velikih počitnicah društvo častno nastopi po vseh krajih slovenske domovine in pridobi dijaštvu ugled v vseh krogih in slojih narodovih. — Odbor znova priporoča članom in slovenskim dijakom sploh, da zberô med dijaštvom navadne narodne, zanarodne ali dijakom posvečene popevke in je upošljejo osrednjemu

upravnistvu v Ljubljano ali pa društvenim zastopnikom v Gradcu in na Dunaji.

Slov. akad. društvo „Slovenija“ je imelo dne 18. febr. svojo VI. redno sejo. Navzočih je bilo 57 članov in gostov, odbor je poročal, da je knjižnici prirastlo zopet 23 knjig, čitalnici pa 10. dnevnik, nadalje da se je slavnost društvu v čast in v vsakem oziru povoljno završila. Zbor je na to dal slavnostnemu odseku soglasno absolutorij ter še sklenil, da se uvede v društvene prostore Auerjeva plinova razsvetljava. —

Stud. phil. Zupančič je čital mično dogodbico „Perpetuum mobile“. — Mej številnimi gosti opazili smo brate Ruse in Hrvate. Predsednik zabavnemu delu je bil drd. jur. Batič, pozneje cand. prof. Peterlin.

Dne 4. marca je imelo društvo svojo VII. redno zborovo sejo v navzočnosti 49 članov in gostov. Predsednik predložil je zboru nov načrt društvenih pravil, katere je sestavil in uredil po navodu oblih želja in časovnih zahtev. Zbor vsprejel je s tričetrtinsko večino načrt in naročil odboru, da predloži namestništvu v pregled. Poziv „slov. pev. društva“, da se skupi 7 slovenskih društev dunajskih v jedno stanovanje vsprejel je zbor načelno, a stavil ponudniku pogoj popolne ravnopravnosti vseh društev v vsakem oziru.

Končno je sklenil še zbor z vsemi proti 4 glasovom, da se povodom članka „Sumljiva znamenja mej slovenskimi velikošolci“ zabeleži v zapisnik sledeča izjava:

„Akad. društvo „Slovenija“ neomahljivo stoječ na slovanskem stališči v obče in na napredno-slovenskem posebej jemlje z obžalovanjem na znanje Mahničev članek „Sumljiva znamenja mej slovenskimi velikošolci“ v Rimskem katoliku, V. tečaj, 1. zvezek ter smatra nepotrebnim, da bi se javno odgovarjalo tem napadom, kateri ne zaslužijo druzega, nego krepko preziranje.“ —

Borilni klub dunajskih velikošolcev je imel 25. febr. svoj občni zbor. Odstopajoči odbor zimskega tečaja dobil je na marljivem svojem delovanju absolutorij z zahvalo,

Klub ima sedaj 36 članov, mej kterimi jih je uže 7 prestalo strogo skušnjo v borbi z vspehom. Za letni tečaj je voljen načelnikom stud. phil. Žilih, upravnikom stud. jur. Vrtačnik in rednikom stud. jur. Nagodè. — Vaje klubove vrše se vsak dan, izimši nedelje od 7—9. ure na večer.

Slov. akad. društvo „Triglav“ je imelo svoje VI., VII., VIII., redno zborovanje v zimskem tečaju dne 4. in 20. febr., pa 4. marca. Na prvem predaval je po običajnem odborovem poročilu stud. jur. Šavnik o ploskanji pri javnih predstavah. Berilo je bilo izborna sestavljeno. Na drugem in tretjem zborovanji čital je stud. phil. Ibečič filozofično razpravo o ženskah v starem veku. Vsestransko odobravanje bilo je dokaz, kako živo je zanimal spis navzoče. kritikoma izbrana sta stud. jur. Pajnič in stud. jur. Prevec. — Pri zadnjem zborovanji bil je razgovor o poletnem vzletu. V svrhu prireditve sestavil se je poseben odsek. Zborovanja dokazujejo živo zanimanje Triglavanov za društvo in njegov procvit Vesela mejsebojna zabava zaključuje vedno krasne večere društvene. —

Mariborska posojilnica je društvu naklonila svoto 50 gld. za društveno razpoložnino.

Klub slovenskih tehnikov na Dunaji šteje sedaj 8 rednih in 2 izredna člana. Ker goji klub poleg čitanja in strokovnih predavanj tudi obvezno petje in borenje, najel si je posebno sobo: IV. Kleinschmiedgasse, 3., VI. stop., vrata 25. Tu ima svojo čitalnico, svoj glasovir in svoje borilno orodje. Štirikrat na mesec so redne klubove seje, po dvakrat na teden borilne in pevske vaje. Vsak član je obvezan vsaj jednič na leto završiti jedno znanstveno, strokovno predavanje. Pevovodja je stud. techn. Góllias, prvoboritelja pa sta stud. techn. Omersa in stud. techn. Ciuha. —

Kollarovo slavnost prirede slovanska akad. društva o priliki stoletnice njegovega rojstva; in sicer 29. maja veliki slavnostni koncert, 30. maja komers. — Izdal se bode almanah z razpravami raznih slovanskih učenjakov.

Opravljeni odbor podporne zaloge slov. vseučil iščniko v

leto 1892/3 se je sledeče sestavil: Predsed- in blagajnik prof. dr. Gr. Krek, njegov namestnik cand. med. Dereani, tajnik dr. jur. B. Krek; odborniki stud. jur. Pajnič, stud. med. Krušic, stud. phil. Eller, stud. phil. Mencinger, namestniki, stud. jur. Zwitter, stud. med. Žvab in stud. phil. Munič.

„Germania“, Lese- und Rede-Verein der deutschen Hochschüler, osnovali so člani vseh nemških nacionalnih društev na Dunaji. Sedaj ima do 300 članov. — Novemu društvu nasproti zasnovalo je društvo „Kadimah“ na shodu dne 9. marca „Lese- und Rede-Verein der jüdischen Hochschüler“ z narodnostno in politično popolnoma indiferentnim značajem.

Hrv. akad. društvo „Zvonimir“ na Dunaji je priredilo dne 7. marca v Ronacherjevi dvorani koncert s plesom. Pri koncertu je sodeloval moški zbor „Slov. pevskega društva“, združeni mešani tamburaški zbor „Slovenije“ in „Zvonomira“, konservatoristka gospica Makovčeva, operni pevec Hinterhober in vijolinist prof. Drucker. Na slavnosti bila so zastopana vsa akad. društva slovanska. Srčno nas veseli srečni nastop bratov Hrvatov v letošnji sezoni. Želimo jim jednako uglednost v bodočnosti!

Hrvatski velikošolci v Zagrebu priredili so dne 12. marca sijajen komers v proslavo zjedinenja stranke prava in obzorašev v jednotno opozicijo. Zagrebsko dijaštvo pokazalo je s tem, da kljub neodločnosti in vladine pristranosti profesorjev vlada mej njim svež naroden duh, katerega ne ugonobi ni najsilnejši pritisk madjaronških „narodnjakov“.

Hrvatsko više učilišče za zemljemerstvo uživotvoriti hočejo v Zagrebu. Vlada je načrtu prijazna in voljna v poznejšem času preobraziti je in popolniti v tehniko, kakor je svoj čas pravno akademijo razširila v vseučilišče. Srbi in Bolgari imajo uže nekaj časa na velikih šolah v Belemgradu in Sofiji „tehniške oddelke“.

Pravoslavno višo bogoslovnicu za srbski narod karlovaške cerkve po Hrvatskem, Vojvodini in Banovini otvori madjarska vlada na jesen v samostanu Opovem na Sremu.

Nadzorstvo in vrhovno vodstvo bo seveda v rokah srbske cerkvene skupščine, ali bolje rečeno v onih ogrskega kraljevega komisarja. S to šolo začenja pač pomadjarovanje samostalne cerkve srbske!

Oddelek deželne vlade hrvatske za uk in bogočastje ukrenil je, da se uvede z letnim tečajem 1893 za sedmo- in osmo-šolce zagrebskega gimnazija neobvezen pouk v borenji. Začasnim učiteljem nastavlja je stotnika v p. R. Piazza. — Z zimskim tečajem bodočega šolskega leta uvede vlada borenje na vseh hrvatskih gimnazijah kot obvezen predmet za sedmo- in osmo-šolce.

Stolice za narodno glasbo zasnovala je ruska vlada na vseh glasbenih konservatorijih, da pripravi gojence za pouk, nabiranje in raziskavo narodne pesmi. Želeti je, da bi vpliv teh stolic kolikor toliko deloval na ohranjenje in razširjenje krasnih proizvodov narodne poezije in glasbene nadarjenosti.

V Drptu slavili so v minolem mesecu 90letnico ustanovitve ondotnega vseučilišča. Ob tej priliki je novi rektor govoril prvič v ruskem jeziku. Prorektor, dekan filozofične fakulte in nekateri drugi profesorji prosili so za odpust iz državne službe in sklenili preseliti se na Nemško.

O dopuščeni zdravnic na Nemškem razvnela se je v nemškem državnem zboru 23. februarja huda debata, v kateri so posamične stranke precizovale svoje stališče k ženskemu vprašanju. Državna vlada je voljna dopuščati zdravnice v cesarstvu, a protivi se njihovemu pooblaščenju k izvrševanju poklica, ker je po državnih zakonih v to potreben srednješolski zrelostni izpit, kateri pa smejo dovoljevati jedino posamične zavezne oblasti.

Nov ženski gimnazij otvorili so v pretečenih dneh v Karlsruhe na Badenskem. Na Nemškem in po vsem zapadu širi se ustanovitev ženskih gimnazijev.

Na curiški univerzi je v febr. napravila gospica M. Šviglin, rodod iz Zagreba, praktični izpit zdravništva. Sedaj si pa hoče pridobiti še doktorski naslov, predno se

vrne v domovino in naseli na Hrvatskem ali pa v Bosni.

Slepec je postal v preminolem mesecu doktor filozofije na berlinskem vseučilišču. Od rojstva slep, učil se je v zavodu za slepe, potem na gimnaziju, napravil ustmeni zrelostni izpit z odliko in se potem bavil s filozofijo, matematiko in fiziko.

Na pariški Sorboni so se v zadnjih dneh februvarija in prvih marca pojavili mej dijaštvom izgredi, kateri so sosebno naperjeni proti dijakinjam in židom. Ves „Quartier Latin“ več nočij ni imel miru, ker so razgrajajoči dijaki pesmi prepevaje hodili po mestu in pobili neprijavljenim profesorjem okna. Prvi je občutil njihovo nevoljo prof. Larrounet, ker je dopuščal preveč žensk k predavanjem. S klicem: „A bas le femmes!“ vsprejeli so ga na vseučilišču in pregnali s kolegija. Drugi prof. Porier pa je preskočil ob imenovanji svojih asistentov več završenih medicincev in pozval na svojo kliniko sina pariškega Rotšilda. — Vlada zadeve ne smatra resnim in je ukazala policiji postopati zmerno in le v najhujši sili razganjati trume dijaške. —

Glasbena Matica v Ljubljani sklenila je v občnem zboru 5. marca kupiti lastno hišo v Gospodski ulici št. 8. Sedaj stoprav se bode mogel društveni zavod po potrebi razprostrti in razširiti, ko bo imel svoj lasten dom!

Hrovat Blaž, ravnatelj c. kr. učiteljske pripravnice in c. kr. šolski svetnik umrl je — februarja 1893. Pokojnik je bil dober šolnik, vendar slovenski narodnosti le malo naklonjen. Pripravniki in pripravnice so ga polnoštevilno spremlili pri sprevodu, in mu položili na rakev krasne vence s trakovi. Zapeli so mu pred hišo Mendelsohnovo „Beati mortui“, in na grobu P. Angelikovo: „Človek glej“. Slovenskim pripravnicam, ki so kljub protivljenja „od zgoraj“ s svojo odločnostjo obdržale slovenski trak s slovenskim napisom pri vencu, ter s tem pokazale svojo narodno prepričanje, kličemo: Živele! —

Promocije. Dne 18. t. m. je promovalo dunajsko vseučilišče tri Slovence doktorjem: To so: dr. jur. Jos. Kušar, odv. koncipijent,

dr. jur. Ivan Rupnik, fin. koncipist in dr. med. Fran Kogoj. Čestitamo!

Dr. Jos. Konst. Jireček, dozda profesor českega vseučilišča v Pragi, imenovan je profesorjem slovanskih jezikov in starin na dunajskem vseučilišču. On je sin bivšega avstr. naučnega ministra, bil 1881—1883 minister za uk in bogočastje v Bolgariji in spisal „zgodovino Bolgarov“. —

Književnost in umetnost.

Poročilo podpiralne zaloge slovenskih vseučiliščnikov v Gradci za leto 1891/2. — Dvajset let je preminolo, kar deluje koristno društvu mej graškim slovenskim dijaštvom z najlepšim uspehom. Leto za letom se množi število potrebnih dijakov in leto za leto nabira zaloga pod vodstvom priljubljene prof. dr. Gr. Krek-a neumorno v prosep slovenske mladeži.

V minolem letu je bilo podpiranih 31 dijakov, mej njimi 13 pravnikov, 14 medicincev in 4 modroslovci. Vsem skupaj razdelila se je svota 1070 gld. — Čistih dohodkov je bilo 1175 gld. preostanka iz prejšnega leta 868 gld., torej skupno 2043 gld. Troški so znašali 1151 gld., torej je gotovine ostalo še 892 gld. na račun bodočega leta.

Glavnica ima sedaj 7200 gld. v denarnih pismih in 550 gld. v gotovini V razpoložnino je darovalo v minolem letu 43 dobrotnikov navedenih 1175 gld. —

Opravični odbor, sosebno pa predsednik in tajnik, oče in sin Krek, zaslužil si je priznanje graških akademikov v polnej meri. Dal Bog, da procvita graška zaloga istim vspehom še nadalje! —

Česko dijaštvo vzdržava sedaj tri časopise mesto jednega „Časopisa českega studentstva“, kateri je po štiriletnem delovanju prenehal izhajati. Na njegovo mesto ustopil je „Časopis pokrokového studentstva“, ki izhaja kot mesečnik za dijake velikih, srednjih in strokovnih šol. V tem je svoj program malo spremenil od lani in poleg velikošolskega, ženskega in socialnega oddelka še pristavil „Listek ze škol“, v ka-

teri dopisujejo srednješolci. Stane 1 gld 85 kr. Izhaja v Pragi pri J. Kraju-u.

Drugi list je „Pokrok“, časopis boleslavske mladeži, izhajajoč v Mladi Boleslavi kot mesečnik. Tedenca mu je ista, oblika in vsebina se naklanja bolj listu, ki je pred vsem dijaški vestnik, a tudi prinaša leposlovje. Stane 96 kr.

Tretji list pa ima pred vsem leposlovno in znanstveno smer. Zove se „Nove Provdy“. Kot štirinajstdnevnik izhajajoč donša pesmi, kritike, znanstvene razprave in journalistiške vesti na 32 straneh. Za celo leto stane 4 gld. Izhaja v Pragi. Odgovorni urednik mu je Jos. Škraba, izdajatelj in založnik Kar. Sokol. —

Slovensko gledališče. G. A. Trstenjak nam je podal v svoji krasni knjigi zgodovino slovenskih gledaliških predstav in dramatičnega slovstva. Važno je to delo in zanimivo, ker zasleduje poskuse slovenske dramatike in navaja zapreke, s katerimi se je imela boriti in končno motri lepši sedanji razvoj. V njej spoznavamo važne pisatelje in prelagatelje, soznanjamo se z igralci in igralkami (želeli bi tu vsaj pri umrlih nekoliko obširnejših životopisov) in dobivamo celoten pregled vseh gledaliških predstav. Knjiga, ki nam podaja razven tega tudi sliko novega gledališča v Ljubljani in odtiske treh Ganglovih skupin, je vredna, da si jo kupi vsak rodoljub. Cena 1 gld. je razmerno res nizka. Spečava jo knjigotržec Zagorjan v Ljubljani.

Prof. Louis Legèr v Parizu, znani slavist, izdal je obširno krestomatijo ruskega slovstva pod naslovom „Le litterature russe“.

Listnica.

„Dánica“. Lepa hvala za poslane pesnice in povest. Oprostite, da nam jih ni bilo mogoče uže sedaj priobčiti: polemika

z „R. Kat.“ jemlje nam zelo mnogo prostora. Priporočamo se Vam tudi še za nadaljno blagovoljno sodelovanje!

„Marijca“. Hvala! kakor hitro bo mogoče. — Sodelovanje iz zavednih ženskih krogov nam je poročstvo, da hodimo pravo pot! Živela!

—?— Da je učitelj veronauka na ženski učiteljski pripravnici ljubljanski po izidu „R. Kat.“ propovedoval o grozni pregrešnosti „Vesne“ v šoli, ne povzroča nam niti skrbi niti žalosti niti kesanja. — Pustimo mu veselje, dasi smo ga dozdaj smatrali za preizobraženega, da bi tudi on slepo sledil Mahničevemu poveljstvu. —

Vsem gg. ki so nam doposlali spise in odgovore proti „R. Kat.“ izrekamo svojo zahvalo. Uporabili bomo jih deloma pri odgovoru; vendar bode treba marsikaj okrajšati ali opustiti, da se spis preveč ne razširi. Upamo, da nam to oprostite.

„Savotič“. Vaše pesni niso uporabne. Morda kaj drugega.

IV—on. Jeli to Vaše pravo ali „pesniško“ ime? Vi kažete marsikje lep talent, vendar od poslanih pesnij ni nobena uporabna. Stihi kakor:

„Ko pa potečejo mladostna leta
Ne vabi več ga za seboj boginja,
Zapustila ga je lažnjiva teta.“

niso čisti, — razven tega preveč familijarnosti z boginjo! Da opevate svoj strah pred ježom — kaže da niste za vojaka, sicer bi se sramovali svoje boječnosti! Na zdravje!

Na reklamacije posamnih številk ozirali se bomo le do 1. dne prih. mesca po izidu dotične številke. Posameznih številk tiskarna ne sme prodajati, pač pa bode prodajala naš dijaški program po 10 kr.

One gg. naročnike, ki še niso vplačali letošnje naročnine, kakor tudi one, ki še kaj dolgujejo od lani, prosimo da poravnajo, kar najhitreje, da bodo list redno dobivali.

„VESNA“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gld. 1:50
Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „Vesne“ na Dunaji, Wien, VIII., Lange Gasse, 48; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.

Tiska in zalaga D. Hribar v Celji. — Odgovorni urednik Srečko Magolič.